

HIAZINTO FERNANDORENA SETIEN: ARANTZIBIAKO SEMEA, BAINA HERNANIKO BASERRIETAN SOLASKIDEAK TOPATUTAKO

Pello Joxe Aranburu Ugartemendia

Hiazinto (argazkia: "Jaxinto, ikastolen lemazain" liburuko azalean).

Hernani urtekarian Hiazinto Fernandorena Setieni buruz idazteko eskatu didate. Aurten lau-urogeita lau urte luze, emankor eta alderdi anitzeko pertsonaia honen gainean idazten nondik hasi izan da nire lehen kezka. Urnietako seme, baina, Hernaniko udal teknikari lanetan aritu, bertan urtetan bizi eta, 2003an, "Gure Baserriak. Hernani" liburuaren egileetakoa ere bada, Hiazinto. Hala beharrez, hautaketa bat egitea besterik ez zait gelditzen eta bere bizitzako ñabardura batzuk dakartzat hona.

Urnietako Arantzibia baserrian, 1930ean, jaio zen. Maximo lurramendi bere herriko gotzain berriak, kalonje egitekotan, Salamancara hemezortzi urterekin eraman zuen, eta han "Ciudad Rodrigo"n, latinitateko lehen urtea egin zuen. Hala ere, 1949an, gotzain urnietarra bihotzkoak emanda hil, eta umezurtz geratu zelako, Saturran eta Donostia beste bi seminarioetan apaiz ikasketak amaitu zituen. Salamancan urte bat, Saturraran-en lau, eta Donostian sei urtetan amaitu zituen hamabi urteko apaiz ikasketak.

Saturrararen-en giro atsegina nabaritu zuen bezala, "Donostiako Filosofiako ikasturteei begira jarrita, gaur egun garbi aitortzen dut oso urte lehorrak izan zirela. Teologiako lau urteak berdin, aspergarriak" aitortzen du Hiazintok bere hitzetan.

Donostiako seminarioan, 1959an, apaiz egin zuten, eta urte berean "Boga-boga" kantu sorta argitaratu zuten Boni Urkizu, Iñaki Ugalde eta Hiazinto Fernandorenak inprentaz, lehenengo aldiz. Kantu liburu atsegina eta argitalpen ugari izandakoa.

Parrokiako apaiz lanak egitera Lazkaoko San Migel parrokiara bidali zuen gotzainak, jarraian. Eliz-Kriston, parrokiaren babesean kultura mugimendua, antzerki-gintza eta abar bazegoen, Hiazintok hartu zuen lekukoa diote "Ekinez egina" liburuan. Bere hitzak dira ondorengoak ere: "Niri liturgiaren antolaketa, haurren katekesia eta emakumeen ardura (Ekintza Katolikoa) gomendatu zitzaizkidan bereziki lantzeko". Bai landu ere.

Jendea inplikatzeko aparteko artista izan da, gozo-gozo. Adibide eta izen anitz eman ditzaket, eta gainera guztien oniritziarekin.

Lazkaoko parrokiako ohituren aldaketa bultzatu zuten bi apaiz gaztek: dukeari isipua ukatu, hiletak berdindu eta gari-soroak bedeinkatzeari uko egin zioten.

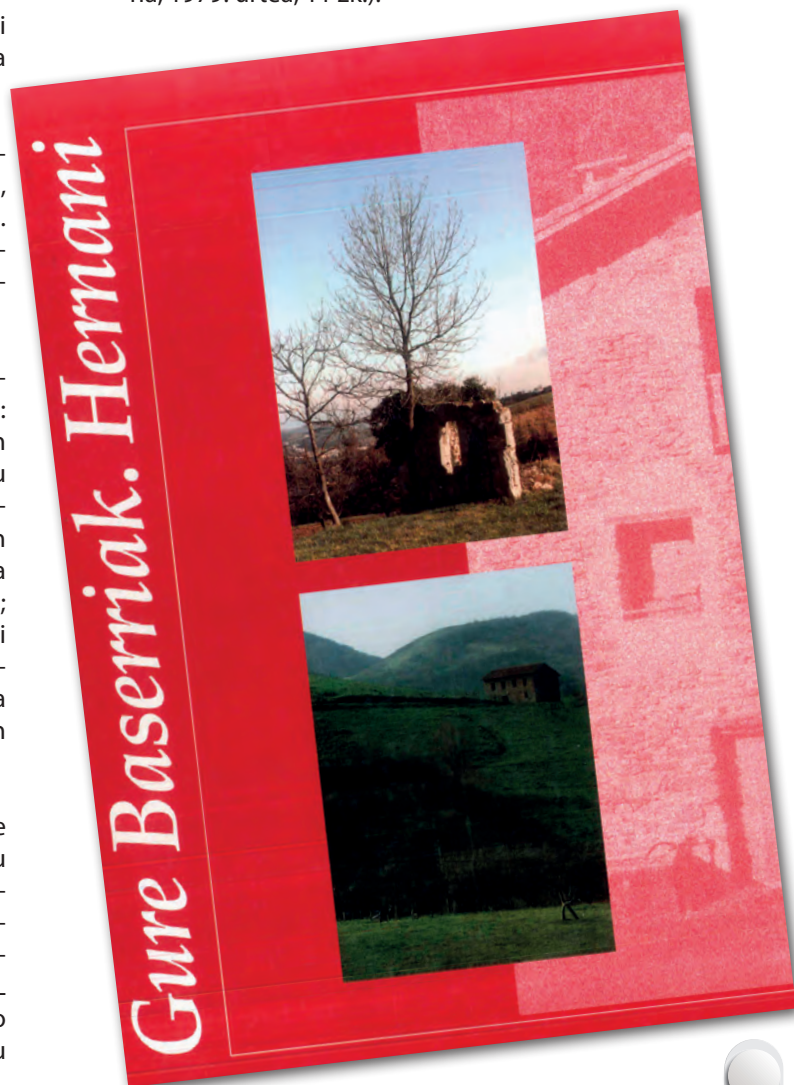
Batikano II.ak ate eta leiho guztiak ireki zizkion, "Kontzilioak ekarri zuen gertaerarik nagusiena, ene ustetan, Ebanjelioa eta kristau herria aintzat hartzea izan zen. Apaizok ere, latina eta sotana kanpora, orduan ekin genion, elizako lanaz aparte, herriarekiko konpromisoa betetan lantzeko bideari", hauek ere Hiazintoren hitzak.

Lazkaon Hiazintok, parrokiako apaiz lanez gain, egin zituen beste ekintza sonatuak honako hauek izan ziren: 1963an, San Migel parrokiaren ikastola fundatu zuten Hiazinto lemaiz eta Aitor Muruamendiaraz eta hiru Joxemari ezagunek lagundurik; 1964an, Baionako Biltzarrean euskara batuaren zina eta mezua sinatu zuten Lazkaoko bost herritarrek, besteak beste Hiazintorena ikus daiteke; 1966an, Euskaltzaindiko urgazle egin zuten; 1966-1967 urteetan, Ampo fundizioan esku lanean hasi zen, eta 1972-1986 urteetan, Lazkaoko Gurutze dorretan elkarrekin bizi izan ginen gozo-gozo eta konpainia ederrean. Elkarrekin izaniko pasarte eta anekdotak ezin konta hala ditut.

Dena den, Hiazintoren ekintzarik ospetsuena etortzeke zegoen, eta 1968an Ampon esku lanean zebilela gertatu zitzaion. Bere hitzak dira ondorengoak ere: "Handik hurrengo astelehenean Andoni Egiaren telefono deia nirekin egon nahi zutela esanez, eta non presentatzen zaizkidan Lazkaon Andoni bera eta Dodaka Salegi orduko 4L auto berri batekin, esanez, 'Hau zuretzat. Utzi fabrikako lana, bai, eta ekin ikastolen zuzendaritzari' ". Gogotsu ekin zion mandatuari.

Harrez gero zenbat andereño, irakaslek, irratietako esatarik, idazlek eta abarrek zor dizkiogu gure ogibidea edo hobiak Hiazintori! Ampo utzi, Donostiako Bergara kalean **GORDAILU** bulegoa eta Irakasle Elkartea sortu zuten bera buru zelarik, bilerak egiteko, irakasleen fitxategi, liburutegi, multikopia edukitzeko eta gero etorri zen Haurride denda. Gordailuk bi ekintza nagusi eta berezi izan zituen: **ikastaldiak eta editoriala**. Ikastaldietan pedagogia ekintzailea oinarritzat harturik irakasleak prestatzen ziren. Editorialak, berriz, sei liburugintza hauek argitaratu zituen, sarritan Hiazinto idazle edo arduradun zelarik. Berak idatzitako liburuxkak asko dira:

1. Hiztegiak: Ikastola hiztegia, Idazketa hiztegia, Nire lehen hitzak...
2. Pedagogi-metodologi liburuak: Berezko irakurbi-dea...
3. Eskolaurrea: Mintza, Lehen irudi-Lehen hitzak, Matematika hastapenak...
4. O.H.O – E.G.B.: Irakurgai, Ikasliburu, Esperientziak...
5. Ikastola Liburutegia: monografiaren bilduma, lau sailetan (Natur-Gizarte zientziak, Historia eta Geografia).
6. Mapak: Eskualdeak, Mendi eta Ibaiak, Komunikabi-deak... (Jaxinto F. Setien-en artikulua, JAKIN aldizkaria, 1979. urtea, 11 zk.).

Hiazintok, Lazkao utzi eta azken bi hamarkadetan, Hernaniko euskal teknikari lanetan jardun zuen, 1995ean erretiroa hartu zuen arte. Oso urte emankorrak ere Hernanin egindakoak. Itzultzaile eta kultura, hezkuntza eta euskara alorretan aritu zen buru belarri. Zer esan handia izan zuen, adibidez, gaur egun ezagutzen dugun kale izendegian, edo euskara zerbitzuaren sorreran, herriko toponimiaren berreskurapenean edo musika eskola mar-txan ipintzerakoan, eta beste hainbat eta hainbat proiektuetan.

Hiazintok, gizon nekazina, Maria Jesus Iartza anderea-rekin batera, 2003an, argitaratu zuten lankidetzan liburu mardul hau; "Gure Baserriak. Hernani", oro har, 325 orrial-

de baditu. Hitzazurre adierazgarri eta ikuspegi zabal bate-tik idatzitakoa ere biek sinatu zuten. Aurkibidea auzoka (18) eta auzo horietako 175 solaskide elkarrizketatu zituzten egileek. Liburuaren azaleko kolore gorritzat biziak eta liburuaren baitan baserrien izenak, lau auzoetako multzo banaketa adierazteko erabilitako kolore berdinak eta abarrek argitalpenari Jorge Ullatek diseinu orokorrari ikuspuntu nabaria eman zion.

Gaur egun Hiazinto Andoaingo zaharren egoitzan dago, baina, ez zokoratu eta ahazturik. Era askotako omenaldiak egin zaizkio, azken aldi honetan. Omenaldirik estimagarriena, ordea, bisitaldiak onartzen ditu, hitzik gabe egon arren.

Agustin Ezponda, Rikardo Mendiola, Koro Etxeberria eta Juanjo Uriarekin, Andoaingo zahar egoitzan (argazkia: Xabier Lasa, "Jaxinto, ikastolen lemazain" liburuan).